

למעשה

הרב עובדיה דהן שליט"א

י"ד המועצה הדתית אשדוד ורב בית הכנסת הניכי הישיבות –
"בית יוסף" קרית פוניבו

"וכי ימוך אחיך וכו' והחזקת בו" (כ"ה - ל"ה)
שואל האדמו"ר מסקולען, מהו הלשון "והחזקת
בו", היה לו לומר והחזקת אותו? ומביא, ע"פ מה
שדקדק ה"חפץ חיים" בלשון הפסוק "עץ חיים
היא למחזיקים בה" [משלי ג' - י"ח], מדוע כתוב
בה ולא כתוב אותה?

ותירץ ה"חפץ חיים", כי על אף שממבט
שטחי וחיצוני נראה כאילו תומכי התורה
מחזיקים את התורה, אבל לאמיתו של דבר אין
הדבר כן, אדרבה, התורה היא המחזיקה את
תומכיה. למה הדבר דומה, שיש רוח סערה,
ואדם מחזיק באילן כדי שלא יפגע. וכי יעלה על
הדעת לומר, שהאדם הוא המחזיק את האילן?
אכן, האילן הוא זה המחזיק ומציל את האדם.
אותו הדבר גם לגבי המצווה "והחזקת בו"
שנאמרה בעני, הרי בעצם מחזיק הוא את עצמו.
וכן אמרו חז"ל "יותר ממה שבעל הבית עושה
עם העני, העני עושה עם בעל הבית" [ויק"ר
ל"ד].

המשך בעמוד הבא

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

למה נסמכה השמיטה למצוות צדקה

וכי תאמרו מה נאכל וגו' וצויתי את ברכתי לכם (כה, כ - כא) כתב בספר "צרור המור": ענין
השמיטה והיובל, יש להם סודות עמוקים ודברים שהם כבשונו של עולם. ולפי הנגלה הוא
שורש כל התורה כולה ויסוד העולם כולו, כי העולם א"א להתקיים אלא עניים עם עשירים.
ובענין השמיטה והיובל רצה השי"ת שיהיו שוים עניים ועשירים, כדכתיב לך ולעבדך (לעיל
ז) וכתוב ואכלו אביוני עמך (שמות כג, יא). וידוע כי העני כל ימיו מכאובים וכעם ענינו, כי
אין לו מה לאכול, ובכל עת ובכל עונה ענינו נשואות לשמים וחיינו תלויים לו מנגד, ובבקר
יאמר מי יתן ערב, מפחד לבבו ועניותו. אבל העשיר כל ימיו בשמחה וטוב לב משתה תמיד,
בענין שבעושרו וברוב לבבו שוכח העני ואינו יודע במכאוביו. ולכן רצתה התורה להביא
שנת השמיטה והיובל, שיהיו ב' שנים רצופים קדושות. באופן שאפילו העשיר נושא ענינו
לשמים, אחר שאין זורעים וקוצרים. ואומר מה אוכל ומה אשתה, כדי שידע ויזכר צער העני
שכל ימיו ושנותיו בצער ובדאגה. ואחר שהעשיר בשנים או בשלשה שנים נושא ענינו
לשמים, ואומר מה אעשה לאנשי ביתי כי אין לי לזרוע ולקצור, מה יעשה העני שכל ימיו
מכאובים מדוחק עניות. באופן שכשהעשיר יראה עצמו בעושרו, יזכור הימים שעברו עליו
מהשמיטה והיובל. ויאמר אני בשתי שנים של שמיטה ויובל לא הייתי יודע מה לעשות
לאנשי ביתי, והייתי בצרה וצוקה ובצער ובדאגה והייתי אומר מה אוכל ומה אשתה. מה
יעשה העני שכל ימיו מכאובים ולא ראה בטובה, וענינו נשואות לשמים ולבריות, כי עולליו
שאלו לחם פורש אין להם, בענין שבזה יזכור העני וירחם עליו. וז"ש בכאן וכי תאמרו מה
נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו, וצויתי את ברכתי לכם ועשת
את התבואה לשלש השנים. בענין שזהו יסוד התורה והעולם, כאמרו אמרתי עולם חסד
יבנה".

כעין זה ממש כתב בספר "בן איש חי" והוסיף בזה משל: "למלך שהיה לו בן יחיד אשר הוא
יורש העצר שלו ויביא חכם אחד בקי בכל חכמות ומסר בנו בידו ללמדו כל חכמה ובפרט
מה שנוגע בתכסיסי המלוכה. והחכם

המשך בעמוד הבא

מזל טוב לידידנו העומד לימיננו בלב ובנפש הרב עובדיה דהן שליט"א לרגל אירוסיו בנו

המשך מעמוד קודם

לימד את הברך כראוי ויביאהו אצל אביו ויאמר כבר למד כראוי תעשה לו כור המבחן. ויבחנהו המלך וימצאהו שלם בכל וישמח שמחה גדולה ויצו לתת לאותו חכם מן האוצר לו מאה אלף זהובים וגם נתן לו אות של הכבוד והשררה. ויען החכם ויאמר למלך עוד נשאר דבר אחד שצריך אני ללמדו ודי לזה זמן שעה אחת על כן תשלח אותי לביתי ואלמדוהו. ויאמר טוב הדבר וישלח את בנו לבית החכם והנה החכם סגר הדלת ויתפוס את בן המלך ויתן בסד רגליו ויכהו חמשים מקלות על רגליו עד כי התחיל הדם להיות שותת כורס מים והבן צועק ואין מושיע לו. אח"כ הניח אותו תוך עגלה אחת וישלחהו אצל אביו ויאמר המלך את בנו צועק וגונח והדם שותת מרגליו. ויאמר מה לך ויספר לאביו. והמלך נתמלא חימה וגזר לתלות את החכם על העיץ. אך צוה שיביאהו אצלו קודם הצליבה לשאל אותו על מעשה הרע שעשה ויביאהו לפני המלך ויאמר כבר גזרתי לצלוב אותך ואם יש קשה מצליבה הייתי עושה לך ורק הגד לי מה השטות הזאת שעלתה בדעתך להרע לבני רעה כזאת ואבדת בידים שכר העצום והכבוד שהיית לוקח. ויאמר החכם אני נאמן במלאכתי ולא אעשה רמיה לך השלמתי מלאכתי היום בדבר הזה שעשיתי. מתחלה אשאלך אם אתה רוצה לעשות בנך סוחר או מלך הלא בודאי שרצונך לעשותו מלך במקומך ולכך מסרתו לי העיקר הוא ללמדו תכסיסי מלכות. וכן עשיתי ולמדתי ובדקת אותו ומצאתו שלם ורק הוא עדיין חסר דבר אחד שהוא עיקר וצורך גדול בתכסיסי המלוכה. יען מלך במשפט יעמיד ארץ וכל אדם שעושה דבר חוץ לשורה יביאו משפטו לפניו אך העונש צריך להיות כפי מדרגת החטא. ויזדמן שיבא לפניו דין אדם אחד שגנב מאה דינרים והוא יחרוץ עליו משפט להכותו אלף מקלות והוא מחמת שבימיו אפילו פרעוש לא עקצו מחמת השמירה שעושים לו אינו יודע כמה הוא שיעור צער המקלות. ובאמת אם יכזהו שלש מאות ימות ואם חמש מאות יהיה גופו חתיכות חתיכות. אך כיון שגזר אלף מקלות דבר המלך אין להשיב יכזהו וזה ימות מיתה משונה על גניבת מאה דינר. כמה עוול עשה זה במשפט. לך הכיתיו מקלות שיעור שיוכל לסבול. כדי שיוכל לשער צער המקלות עד כמה מגיע בעשרה, ועד כמה מגיע החמשים ועוד ועוד. ואז ידע לגזור העונש הראוי לפי העון. וישמח המלך על דבריו ויוסיף לו מתנה יותר על מתנתו". עכ"ד הבא"ה.

וכן רואים בפסוק "כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו ובא גואלו הקרוב אליו וגאל את ממכר אחיו" (כה, כה) בפסוקים הקודמים, כאשר התורה מדברת על עניני משא ומתן ועל היושר הנצרך בענינים אלו, מדבר הפסוק בלשון רבים: "וכי תמכרו ממכר לעמיתך..." (כה, יד) גם כאשר מדובר על הונאת דברים, מדבר הפסוק בלשון רבים: "ולא תונו איש את עמיתו" (שם, יז) לעומת זאת, כאן, מדבר הפסוק בלשון יחיד: "כי ימוך אחיך... ובא גואלו הקרוב אליו".

אלא אומר על כך האלשיך הקדוש: כאשר בא אליך אחיך הנתון בצרה, והוא זקוק לעזרה, עליך לחוש כאילו אין איש מלבדך - אתה היחיד שקיים, ואתה מוכרח לעזור לו! אל תאמר בלבך יש עוד אנשים שיכולים לסייע, ואל תמליץ לאח הסובל לך אליו, הוא כבר ידע איך לעזור לך... עזור לו אתה!

רעיון כעין זה מובא בשם הבעש"ט: הגמרא (חולין קט ע"ב) אומרת, שכל דבר שאסר עלינו הקב"ה - נתן לנו דבר התר כנגדו. כגון: אסר הקב"ה את החזיר, והתיר מוח של דג שבוטא שטעמו כטעם החזיר. אסר הקב"ה גילוי עריות, והתיר אשת אח - יבמה. אסר אשת איש, והתיר גרושה בחיי בעלה. אסר לנו דם, והתיר את הכבד שכולו דם, והוא קרוש וטעמו כטעם דם. ואומרים ששאל הבעש"ט: אסר הקב"ה כפירה, ומה התיר לנו כנגדה? וענה: כשבא רעך לבקש את עזרתך, תהיה 'כופר' - אל תפטור עצמך מלהושיט עזרה בטעונו 'ה' יעזור... עכשיו מוטל עליך לנהוג כאילו אף אחד מלבדך אינו עומד לעזור. אתה תעזור! ככל יכלתך!

וכן הביא בספר ילקוט לקח טוב (בהר) בטחון אמיתי ובטחון מעוות וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו (כה לה)

כתוב במדרש (ויק"ר לד א) וכי ימוך אחיך הדא הוא דכתיב (תהלים מא) אשרי משכיל אל דל

יש אנשייך, אומר המגיד מדובנא (מובא בספר קהלת יצחק) השרויים תדיר בדאגה. גם אם ברכם ה' בעושר ובהון רב אשר יספיק כדי לכלכלם בכבוד כל ימיהם, לא יפסיקו מלטררוח בהגדלת עושרם. מקור דאגתם הוא החרדה לעתידם ולעתיד ילדיהם.

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

לעומתם ישנם אנשים שמחים טובי לב שהדאגה היא מהם והלאה גם אם בידם מזון לסעודה אחת בלבד הם בוטחים בה' שישלח להם כל צרכיהם. תופעה מצויה היא שכאשר באים לבקש מן הראשונים סיוע כספי לאיזה שהוא ענין נחוץ הופכים הם עורם ומשיבים למבקשים שעליהם לדעת שה' יושב וזן את כולם מקרני ראמים ועד ביצי כנים לכו לבתיכם ודעו כי מאן דיהיב חיי יהיב מזוני וכו'.

זוהי דוגמא מובהקת של בטחון מעוות ומזויף. אילו היה בעל בטחון אמיתי היה עליו לנהוג להפך ממה שנהג. בכל הנוגע להבטחת עתידו הכלכלי ולביסוסו היה צריך להצטייד באמונה ובטחון. כי ה' יזון ויפרנס אותה ואת צאצאיו - ולהקדיש את זמנו לתורה ומצוות. את דאגתו לעצמו היה צריך להמיר בדאגה לאחרים, להחזיק יד עני ואביון ולגמול חסד עם כל אדם.

בזה יש לפרש את סמיכות הפרשיות שבין 'וכי ימוך אחיך' לבין דיני שמיטה. מצוות השמיטה נועדה בין השאר להשריש בלב איש ישראל את מידת הבטחון, על ידי כך שבמשך שנה תמימה נשואות עיני הכל לשמים בציפיה להתממשות ההבטחה של 'וצויתני את ברכתני'. עם ההתחזקות בבטחון נוצר מקום לחשש שמא יהיו אנשים אשר ישתמשו במידה זו גם כלפי אחרים, כמבואר לעיל הסמיכה התורה את ענין הדאגה לענין מצוות השמיטה להורות כי מידת הבטחון נועדה אך ורק לאדם בעניני עצמו. אולם כאשר ימוך אחיו אל לו לסמוך על הבסחו אלא להחזיק בו לזה נתכוון המדרש 'אשרי משכיל אל דל' אשרי המשכיל ומבין שביחסו אל דל אין לו לסמוך על הבטחון אלא לסייע.

ויש להוסיף המעשה עם הרב גלינסקי שעשיר חיזקו באמונה וביטחון במקום לתרום לו והוכיח לו הרב גלנסקי מר"ע שכל מאן דעביד לטב עביד, ולמה לזה כסף מהמטרוניתא ואכמ"ל.

המשך דברי הרב עובדיה דהן שליט"א מעמוד ראשון

מי מחזיק את מי

בשנים הראשונות לנישואיו של הגאון רבי אליעזר גורדון, נהג חותנו לפרנסו ביד רחבה, כשהוא מאפשר לו לעסוק בתורה ללא הפרעה. רבי אליעזר ישב על התורה ועל העבודה, וחותנו היה מאושר.

כעבור כמה שנים הורע מצבו הכלכלי של החותן, ועול הפרנסה היה כבד על כתפיו. אך על דבר אחד לא היה מוכן לוותר. על החזקתו של חתנו הדגול. אלא, שבעיני החותנת לא מצא הדבר חן. בכל עת מצוא היתה טוענת כלפי בעלה: 'עד מתי נוכל להחזיק את חתננו על חשבוננו. הלא גם כך, לא קל לנו לפרנס את בני הבית'.

ברם, החותן לא אבה לשמוע. 'וכי מה סבורה את?' היה אומר לאשתו, שאנו מחזיקים את החתן? לא ולא! הוא, בעסק תורתו, מחזיק אותנו.

גם כאשר היה רבי אליעזר זוכה לבקשות שונות, לבוא ולכהן פאר ברבנות בערים אלו ואחרות, היה חותנו מתחנן לפניו ממש, שלא יעזוב את ביתו. כך נמשכו פני הדברים, עד אותו יום בו התדרפקו על דלת הבית פרנסיה של העיר סלבודקא, וביקשו את רבי אליעזר שייאות לשבת על כס הרבנות בעירם. שוב לא יכול היה החותן לעמוד מול תחנוניה של אשתו, ורבי אליעזר קיבל את הסכמתו לעקור לסלבודקא.

אך באותו יום, בו אמור היה רבי אליעזר לעזוב את הבית, ארע הגרוע מכל. החותן שב מן התפילה ורגליו דרכו על מפתן הבית, ולפתע פתאום, ללא התרעה מוקדמת, התמוטט על הארץ והשיב את נשמתו לבוראה.

זעקותיה של האלמנה האומללה, בהלוייתו של בעלה, הרקיעו שחקים וקרעו לבבות.

'אוי, בעלי זעקה שוב ושוב, מי יודע אם לא אני הרגתיך. הלא עתה נוכחתי לראות, כי צדקת בדבריך, שתורתו של החתן היא שהחזיקה אותך בחיים...'

מזל טוב לגיסי חתן הבר מצוה שמעון טוטיאן היקר

הרב חיים בן חמו שליט"א

נמצאים אנו בעיצומו של יומא דהילולא דרשב"י זיע"א, אם בשנים רגילות רבים וטובים עולים למירון לפקוד ולהשתטח על ציונו הקדוש של רשב"י, בשנה זו נאלצים אנו להתייחד עם תורתו ומעלותיו המיוחדות.

"זה האיש מרעיש הארץ מרגיו ממלכות", זה המשפט שנשמע במערה עם כניסתו של רשב"י יחד עם חברי האידירא, ובאותו היום נתגלו לו רזי תורה ונעשה כמעין המתגבר, וכנהר שאינו פוסק, הוא התנא הקדוש רשב"י, שאמר (סוכה מה) "כול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין" כלומר הוא יכול לסנגר ולייצג את העולם כולו ולהצילם ממידת הדין, וכך היה מבאר האדמו"ר מויזניץ על הפסוק (תהלים סא-ח) "ישב עולם לפני אלוקים", אלוקים זה דין, ישב זה ר"ת שמעון בר יוחאי, דהיינו שיש בכוחו לישב את מידת הדין. בפיוט שחובר ע"י רבי שמעון לביא מגדולי רבני טריפולי, רבי שמעון לביא היה ממגורשי ספרד בשנת שמו"ה בהיותו בגיל 7 שנים, הוא הגיע למרוקו שם גדל עד גיל 60 ואז החליט לעלות לארץ, בדרכו לארץ הגיע לטריפולי שבלוב ראה שם את העזובה הרחנית והחליט להישאר שם וללמד תורה והלכות, הוא הנהיג אותם במשך 40 שנה בגיל 100 הוא נפטר ונטמן בטריפולי.

פיוט שלו התקבל בכל תפוצות ישראל, בוא הוא כותב, "שמן משחת קודש נמשחת ממידת הקודש" הוא מגדיר את קדושתו של רשב"י בדומה לאהרן הכהן שנמשח בשמן המשחה ע"י משה, וכמו שאהרן נכנס לפני ולפנים, כך זכה רשב"י להיכנס לפני ולפנים בסודות התורה, ובווה"ק פר' (נשא דף קמד) רבי יהודה קארי ליה לרשב"י שבת, מה שבת קודש לה' אף רשב"י קודש לה'.

הגמ' (שבת פח:) מספרת בשעה שעלה משה למרום לקבל את התורה וכו' הגמ' מתארת איך משה התווכח עם המלאכים וניצחם המלאכים שואלים מה לילוד אשה בנינו? א"ל הקב"ה לקבל תורה בה, אמרו לו תנה "הודך" על השמים, כותב המלבי"ם שכוונת המלאכים לתורת הנסתר הנקראת הוד, שהיא החמדה גנוזה שאמר הקב"ה, ובסופו של דבר המלאכים מודים למשה לו לא רק את תורת הנגלה אלא גם נותנים לו מתנות שנאמר "עלית למרום שבת שבי לקחת מתנות באדם" כלומר עלית למרום והורדת את תורת הנגלה, ובנוסף שבת שבי זוהי תורת הנסתר, שאותה לא הוריד משה אלא רשב"י, וזה רמזו במילה שב"י שהיא ר"ת שמעון בר יוחאי, גילויים אלו היו באותו היום בו רשב"י הסתלק מהעולם שהוא "הוד שבהוד" בחלוקת ימי הספירה, והוא הודך והדרך שכתב רבי שמעון לביא, ומוסיף הבני יששכר ש-לג' בעמר בגימט' 345, וכן משה 345, ובספר מקדש מעט כתב שנשמת רשב"י מנשמת משה רבנו, ומעניין שתמיד יום לג' בעומר בשבוע יחול ביום פטירתו של משה רבנו.

רבי יונתן אייבשיץ שואל מי שעליו נאמר מרגיו הארץ ממליך ממלכות, צריך לברוח למערה מפחד הרומאים? הרי כאשר הייתה מגיפה בלוד, במשפט אחד רשב"י עצר את המגיפה, הוא רק שאל אני כאן ויש מגיפה? ומיד פסקה המגיפה, עד כדי שהירושלמי כותב שמבחינה מסוימת רשב"י גדול ממושה, שמושה כאשר היה צריך לעצור את המגיפה בעדת קורח, הוא היה זקוק לקטורת ורשב"י במשפט קצר? והוא מפחד מהרומאים ובורח למערה במשך 13 שנה?

מתרץ רבי יונתן, שרשב"י הבין שאם מהשמים גלגלו שירדפו אחריו, אות היא משמים שעליו לברוח למקום בו יוכל לעסוק בתורה כאוות נפשו ללא כל להפרעה, ואכן זכה למלא את כריסו בתורת הנגלה, ולהוסיף עליה את תורת הנסתר.

אי אפשר שלא להתפעל מהפסיפס האנושי ומהמגוון הרחב של כל כך הרבה בני אדם הפוקדים את ציונו של רשב"י. מבן כ-300 תנאים אישיותו של רשב"י חובקת עולם, והוצה קהילות ומגורים, כל העולם היהודי ללא יוצא מן הכלל, ספרדים, אשכנזים, חסידים וכו', העובדה שציונו הפך לאבן שואבת שאליו מגיעים מידי שנה מיליונים רבים מדברת בעד עצמה.

באחד מהבתים בפיוט בר יוחאי כתוב, בר יוחאי נמשחת אשריך, שמן ששון מחברריך, בקודש הקודשים, ביטויים אלו יותר שייכם לזרע בכהונה, ועד כמה שידוע לנו רשב"י לא היה מזרע הכהונה, ומדוע רבי שמעון לביא השתמש בתארים אלו כלפיו? אלא שכאמור רשב"י זכה להתעלות למדרגה כל כך גבוהה, וכמו שאנו מבינים שלכהן יש מעמד שונה מישראל כך רשב"י הגיע למעמד שונה, ולא סתם אלא בקודש הקודשים, שידוע בקודש הקודשים הייתה הנהגה שונה, בקודש הקדשים לא נהג מנהגו של עולם דוגמא הגמ' אומרת שהארון לא מן המידה, כלומר הוא לא תפס מקום על אף שכאשר אנו מודדים אותו בפני עצמו הוא כן תפס מקום, אבל ביחס למקום בו הוא היה, הוא לא תפס מקום, כלומר בקודש הקודשים הייתה הנהגה מעל הטבע, כי קודש הקדשים היה מעין שגרירות של עולם הרוחני כאן בעולם הגשמי, כך רשב"י ההנהגה אתו הייתה מעל הטבע, כך שלדוגמא הוא היה גוזר והקב"ה מקיים, ואפילו גזרה שנגזרה מהשמים היה בכוחו לבטלה, או כמו שהגמ' אומרת על הנהגתו שעליה נאמר הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם, כי היא הנהגה מעל הטבע.

ובאמת במה זכה רשב"י למדרגה כזו גבוהה, להיות בבחינת אהרון? התשובה "יום נסת יום אשר ברכת" דווקא אותה בדידות במערה שם היה מנותק מהעולם במשך 13 שנה יחד עם רבי אלעזר, כאשר מוזנו הוא מים וחרוכים, שהם סמל ההסתפקות במועט, וגופו מכוסה באדמה, ועוד שמקום זה מוגדר "מושב טוב" איך לנו מושג לעוצמת ההתעלות לה זכה רשב"י עד כדי שרבי שמעון לביא ראה לנכון לציין זאת בפיוט שלו על רשב"י, דווקא התנאים הללו הם אלו שרוממו והעלו אותו לפסגות, כי בכל השקעה עלינו לראות את התוצאה, ועל התוצאה מספרת הגמ' (שבת לג:) שכאשר חמיו רבי פנחס בן יאיר יצא לקבל את פניו, וראה את מצבו הגופני לקח אותו לחמי טבריה להברות את גופו, וכשראה את גופו בקעים בקעים כתוצאה מאכילת החרובים ומהאדמה בה שהה, כאב לו מאוד ומעיניו נשרו מספר דמעות שנפלו על הבקעים וגרמו לו לצריבה בגוף, רבי שמעון מרים את עיניו ורואה את רבי פנחס בוכה, שואל אותו למה אתה בוכה, עונה לו רפב"י אוי לי שראיתך בכך, א"ל רשב"י אשריך שראיתני כך, שאלמלא ראיתני בכך, לא מצאת בי כך, שמתחילה אומרת הגמ' כאשר היה מקשה רשב"י קושיה אחת, היה רבי פנחס בן יאיר מתרץ 12 תירושים, ולאחר שיצא רשב"י מהמערה, רבי פנחס בן יאיר היה מקשה קושיה אחת ורשב"י מתרץ 24 תירושים, ואת כל ההתעלות הזו תולה רשב"י באותם התנאים בהם הוא חי ולמד תורה בשקיקה ובשמחה רבה שהרי להגיע לכאלו מדרגות אי אפשר מתוך עצבות. יהי רצון כמו שרשב"י בחייו פעל למען כלל ישראל ללא יוצא מן הכלל, מנע מגיפות, וריפא חולים בתפילותיו, כך יעמוד בתפילה לפני שוכן מרומים על כל חולי עם ישראל שיחלימו מחולים, ושהקב"ה יסיר את מגיפת הקורונה מעל העולם כולו, ונזכה לראותו במהרה בבניין בית המקדש אמן.

התודה והברכה למועצה הדתית אשדוד על עזרתם האדיבה בהוצאת ספר 'למעשה על מגילת אסתר מהדו"ב' והכל בכדי להגדיל תורה ולהאדירה ולעומד בראשה הרב עובדיה דהן שליט"א שנודע בנעם הליכותיו ומידותיו ואהבת התורה שיוקדת בליבו וכן לרב חיים בן חמו שליט"א ראש כולל מושב עצמם מנהל מחלקת תרבות תורנית שנודע בנעם הליכותיו ומידותיו ואהבת התורה שיוקדת בליבו ..

להשיג את הספר ולתגובות על המאמר לפנחס זרביב 0583271323 או בדוא"ל p0583271323@gmail.com